

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โครงสร้างอำนาจในชุมชน : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมชุมชนแออัดทางรถไฟ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
(Power Structure in Community : A Case
Study of People's Participation in Slum in
Bangkok)

ชื่อผู้เขียน

นางสาวเบญจมาศ ส่วนศิลป์พงศ์
(Miss Benjamas Suansilpong)

คณะ

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ดร. เสรีน ปุณณะหิตานนท์

ปีการศึกษา

2530

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "โครงสร้างอำนาจในชุมชน : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนแออัดทางรถไฟ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร" นี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสอดคล้องในการเลือกผู้นำระหว่างชาวบ้านในชุมชน 3 เขต และกรรมการโครงการศูนย์ฯ กับเจ้าหน้าที่ทางการในโครงการสำคัญ ของชุมชนว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านแต่ละเขตอย่างไร 2) ต้องการเปรียบเทียบโครงสร้างอำนาจในโครงการ 2 โครงการที่สำคัญว่ามีลักษณะกระจายหรือรวมศูนย์อำนาจ และมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านต่อโครงการอย่างไร

ข้อมูลที่น่าสนใจครั้งนี้ได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ ชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวบ้านในชุมชนดังกล่าวจำนวน 203 คน คณะกรรมการในโครงการสำคัญ 2 โครงการ จำนวน 35 คน และเจ้าหน้าที่ทางการ 2 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลทำโดยใช้แบบสอบถามสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์

ผลการศึกษานพบว่าความสอดคล้องในการเลือกสรรผู้นำโดยการประเมินจากทรัพยากรอำนาจโดยบุคคล 3 กลุ่ม คือชาวบ้านในชุมชน กรรมการศูนย์ชุมชน และเจ้าหน้าที่ทางการ ไม่มีผลทำให้มีความแตกต่างในระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน 3 เขต ต่อโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน 3 เขต พบว่าเขตที่มีความสอดคล้องของการเลือกผู้นำมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย

ของระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่าอีก 2 เขต แสดงว่าความสอดคล้องในการเลือกสรรผู้นำมีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านต่อโครงการในระดับหนึ่ง แต่ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากเป็นเพราะลักษณะการดำเนินกิจกรรมของโครงการที่ค่อนข้างหละหลวมและความไม่เด่นชัดในผลตอบแทนที่ให้แก่ชาวบ้าน

สำหรับในประเด็นการศึกษาลักษณะโครงสร้างอำนาจในโครงการ 2 โดยใช้วิธีการสังเกตพบ ว่า โครงสร้างที่มีลักษณะ โครงสร้างอำนาจแบบกระจายจะมีผลทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านต่อโครงการมีสูงกว่า โครงสร้างที่มีลักษณะ โครงสร้างอำนาจแบบรวมศูนย์ ผลการวิเคราะห์ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ พบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านต่อโครงการทั้งสองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นดังนั้นนอกจากเกิดจากลักษณะ โครงสร้างอำนาจของ โครงการทั้งสองแล้วยังเกิดจากความแตกต่างในลักษณะการเกิดขึ้นของ โครงการที่โครงการหนึ่งมีพื้นฐานจากความต้องการของชาวบ้าน และอีกโครงการเกิดจากการนำเข้าไปจากทางการ นอกจากนี้ยังเกิดจากการที่โครงการหนึ่งสามารถให้ผลตอบแทนแก่ชาวบ้านอย่างเห็นชัดเจน ซึ่งจะมีผลทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชาวบ้านสูงกว่า